የፀረ-ተዋህሲያን መድኃኒቶች መቋቋም ችግርን ለመከላከል ምን ይደረግ?

ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች ኢንፌክሽኖችን ለማከምና ደህንነቱ የተጠበቀ የሕክምና ሂደቶችን ለማረጋገጥ የዘመናዊ ሕክምና የማዕዘን ድንጋይ ናቸው። ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች የተላላፊ በሽታዎችን ሕክምና ከፍ ካደረጉ በርካታ ምክንያቶች መካከል ተጠቃሽ ናቸው። የቀዶ ጥገና፣ የኬሞቴራፒ እና የአካል ክፍሎች ንቅለ ተከላዎችን ጨምሮ ለተለያዩ የሕክምና ሂደቶች ወሳኝ ሚና እንዳላቸው የመስኩ ባለሙያዎች ይናገራሉ። ውጤታማ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች ከሌሉ የዕለት ተዕለት የሕክምና አገልግሎቶች ጭምር የታካሚውን ደህንነት አደጋ ላይ የሚጥሉ ከባድ ኢንፌክሽኖች ሊያስከትሉ ይችላሉ።

እነዚህ መድሃኒቶች የሚሠሩት የተዋህሲያኑን እድገት በመግታት ነው። ነገር ግን አስፈሪው እውነታ አንዳንድ ተህዋሲያን የሚታወቁትን የፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች በሙሉ የመቋቋም ችሎታ በመፍጠራቸው ነው። ይህን ጉዳይ ተባብሶ በመቀጠሉ በአሁን ወቅት አዳዲስ የፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች መገኘት በከፍተኛ ደረጃ ቀንሷል፣ ይህም የጤና እንክብካቤ ባለሙያዎች ውስን አማራጭ እንዲኖራቸው እንዳደረገም ይታመናል።

የፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች ጉዞ የጀመረው እ.ኤ.አ በ1928 አሌክሳንደር ፍሌሚንግ ፔኒሲሊን የተባለውን መድሐኒት ባገኘበት ወቅት ነው። ፍሌሚንግ በዚሁ ግኝት በ1945 የኖቤል ሽልማት ሲቀበል ባደረገው ንግግር ላይ ተዋህሲያን በጊዜ ሂደት የፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶችን የመከላከል አቅምን ሊያዳክሙ እንደሚችሉ አስጠንቅቆ ነበር። በ1940 ዎቹና 1950 ዎቹ ውስጥ የፀረ-ተዋህሲያን መድኃኒቱን መቋቋም የቻሉ ተህዋሲያን ብቅ ማለት መጀመራቸው የፍሌሚንግን አርቆ የማሰብ ችሎታው ትክክለኛ መሆኑን ያጋለጠበት ክስተት ተደርጓ ተወስዷል።

ለበርካታ አስርት ዓመታት የመድኃኒት አምራች ኩባንያዎች አዳዲስ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶችን በማምረት ለዚህ ችግር ምላሽ ሲሰጡ ቆይተዋል። ይሁን እንጂ በ1980ዎቹ አጋማሽ ላይ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች አዲስ ኬሚካላዊ ክፍሎች መገኘታቸው ቆሟል። የእነዚህ መድሃኒቶች የመጀመሪያ በሕክምናው ዘርፍ ውጤታማ መሆን በሰፊው ጥቅም ላይ እንዲውል ምክንያት ቢሆንም ብዙውን ጊዜ አግባብ ባልሆኑ ሁኔታዎች ለምሳሌ እነዚህ መድኃኒቶች የቫይረስ ኢንፌክሽኖችን ማከም አለመቻላቸው ደግሞ የመድኃኒቶቹ ድክመት ተደርጎ ይወሰዳል። በጊዜ ሂደት የፋርማሲዩቲካል ዕድገት ነባራዊ ሁኔታው እየተለወጠ በመምጣቱ ኩባንያዎች ለደም ግፊት፣ ኮሌስትሮልና የአዕምሮ ጤና በመሳሰሉት ለረጅም ጊዜ የሚወሰዱ መድኃኒቶች ላይ ትኩረት ማድረግ የጀመሩ ሲሆን ይህም በቀጣይ ተፈላጊነታቸው በማደጉ ምክንያት የበለጠ ትርፋማ አደረጋቸው። ይህ ለውጥ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች እድገት እንዲቀንስ አስተዋጽኦ እንዳደረገ በስፋት ይታመናል።

ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶችን የመቋቋም አቅም እየጨመረ በሄደ መጠን ሁኔታው እየተባባሰ ሄደ። ተህዋሲያን ብዙ መድሃኒቶችን የሚቋቋሙ ዝርያዎችና አንዳንዴም ሁሉም የሚገኙ አንቲባዮቲኮችን ወደ መከተል የሚያመሩ የጄኔቲክ ቁሳቁሶችን ማጋራት ጀመሩ። ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) መቋቋም የሚከሰተው ባክቴሪያዎች በአንድ ወቅት ለገደሏቸው ወይም እድገታቸውን የሚገቱ መድኃኒቶችን በመጋለጥ ለመዳን በዝግመተ ለውጥ ውስጥ ሲሆኑ ነው። ይህ የዝግመተ ለውጥ ሂደት በተለያዩ ዘዴዎች ሊከሰት ይችላል። ይህም የጄኔቲክ ሚውቴሽን እና ከሌሎች ባክቴሪያዎች የመቋቋም ጂኖችን ሲያገኝ ነው።

በግብርና ላይ በተለይም በከብት እርባታ ላይ ፀረ- ተባይ መድሃኒቶችን መጠቀም ለበሽታ መቋቋም ችግር ከፍተኛ አስተዋጽኦ ማድረጉ ይነገራል። አንቲባዮቲኮች ኢንፌክሽኖችን ለማከም ብቻ ሳይሆን የእንስሳትን እድገት ለማሳደግም ያገለግላሉ። ይህ በሰፊው ጥቅም ላይ የዋለው ባክቴሪያ የመቋቋም እድልን ይጨምራል እናም እነዚህን ተከላካይ ዝርያዎች በምግብ ሰንሰለት ወደ ሰው ያስተላልፋል።

የፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) መቋቋም ችግር ለመከላከል ገፀ ብዙ ጥረቶችን ይጠይቃል። ለዚህም ልናስባቸው የሚገቡ ቁልፍ ስልቶች የሚከተሉት ናቸው:-

- **የአንቲባዮቲክ አጠቃቀምን መቆጣጠር:-** አሁን ያሉት ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) አስፈላጊ ሲሆኑ ብቻ ጥቅም ላይ መዋላቸውን ለማረጋገጥ የመድሃኒት ማዘዣውን መቆጣጠር አለብን።
- **አዳዲስ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) መስራት:-** አዳዲስ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) ማግኘት እና ማዳበር፣ በተለይም ከተፈጥሮ የተገኙ፣ በዝግመተ ለውጥ በሚሊዮን ለሚቆጠሩ ዓመታት ባክቴሪያዎችን በመዋጋት የተመሰከረላቸውን መጠቀም።
- **ፈጠራን በመጠቀም ማሰራጨት:-** ፀረ-ተዋህሲያን የመቋቋም ዘዴዎችን በሚከለክሉ ሞለኪውሎች ማሸግ በተከላካይ ዝርያዎች ላይ ውጤታማነታቸውን ያሳድጋል።
- **ደረጃዎችን መጠቀም:-** ባክቴሪዮፋጅስ፣ በተለይም ባክቴሪያዎችን የሚያንጣጥሩ ቫይረሶች፣ የሰውን ሕዋሶች ሳይጎዱ ኢንፌክሽኑን ለማከም ተስፋ ሰጪ መንገድ ይሰጣሉ።
- **ክትባት:-** ከተለመዱት የባክቴሪያ ኢንፌክሽኖች የሚከላከሉ ክትባቶችን ማዘጋጀት በሽታን ከመከሰቱ በፊት ለመከላከል ይረዳል።

ለአዳዲስ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) እንዳይሰሩ ትልቅ እንቅፋት የሚሆነው የገንዘብ እጥረት ነው። ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) ትርፋማ አለመሆን ብዙ ትላልቅ የመድኃኒት አምራች ኩባንያዎች ማሳደጋቸውን እንዲተው አድርጓቸዋል። ትናንሽ ኩባንያዎች በተሳካ ሁኔታ አዳዲስ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) ወደ ገበያ ካመጡ በኋላም ገበያውን ተቋቁመው ለመቆየት ይቸገራሉ። የፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) በተዋህሲያን የመቋቋም ችግርን ውጤታማ በሆነ መንገድ ለመዋጋት ዓለም አቀፍ ትብብር አስፈላጊ ነው። በዓለም ዙሪያ ያሉ መንግስታት ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) ምርምር እና ልማት ላይ ኢንቨስት ማድረግ አለባቸው።

በሁሉቱም በጤና እንክብካቤ እና በግብርና ላይ ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች (አንቲባዮቲኮች) አጠቃቀምን በተመለከተ ጥብቅ ደንቦችን መተግበርና ፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች ተጠያቂነት ባለው አጠቃቀም ላይ የኅብረተሰቡን የግንዛቤ ማስጨበጫ ዘመቻዎችን ማስተዋወቅ አለባቸው። ተህዋሲያን ድንበሮች የማይገድባቸው በመሆናቸው ሀገራት በጋራ ችግሩን ለመከላከልና ለመዋጋት መረጃዎችን እና ስልቶችን እርስ በእርስ መለዋወጥ አለባቸው። ይህንን ቀውስ ለመቆጣጠር አንድ ወጥ አካሄድ ለመፍጠር ዓለም አቀፍ ትብብር አስፈላጊ ነው።

የፀረ- ተዋህሲያን መድኃኒቶች በተዋህሲያን የመቋቋም ችግር ውስብስብ እና ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ የሚሄድ ስጋት በመሆኑ ፈጣን ትኩረት የሚያስፈልገው ጉዳይ ነው። ችግሩን ለመከላከል ቀደም ብለው የተሠሩ ሥራዎችን ከታሪክ በመረዳት ችግሩን ለመፍለም ውጤታማ ስልቶችን ተግባራዊ ለማድረግ መስራት እንችላለን። ለመድኃኒት አዛገዥ፣ አዳዩና ተጠቃሚው ግንዛቤ በመፍጠር፣ በበቂ ኢንቨስትመንት፣ በፈጠራ አስተሳሰብ እና ዓለም አቀፍ ትብብር በማጠናከር እነዚህን ጠቃሚ መድሃኒቶች ለቀጣይ ትውልድ ማቆየት እንደምንችልም ጠንቅቀን ልንረዳ ይገባል።

Tel : +251-11-552-41-22
+251-11-552-41-22
P.o.box. 5681
Free call. 8482
http://www.fmhaca.gov.et/contact/
E-mail contactefda@efda.gov.et
Telegram channel link
https://t.me/ethiopianfoodanddrugauthority/

በብርሃንና ሰላም ማተሚያ ድርጅት ታተመ